

MATERIAŁY RÓŻNE

Rocznik Ostrowski 2025, nr 11, Ostrów Mazowiecka 2025, s. 173-178

www.ludziezpasja.org

Ewa Młynarczuk

Jak powstał Ogólnopolski Nadbużański Festiwal Muzyki, Tańca i Śpiewu Kurpiowskiego

---

Ogólnopolski Nadbużański Festiwal Muzyki, Tańca i Śpiewu Kurpiowskiego to cykliczne wydarzenie organizowane w Broku w pierwszy weekend lipca. Prezentuje kurpiowskie tańce, pieśni, stroje i rękodzieło, tak aby zachować to barwne dziedzictwo i zafascynować jego bogactwem młodsze pokolenia.

Korzenie w Puszczy Białej

Historia Kurpi Białych sięga XVIII wieku. Po wojnach szwedzkich i epidemiach wiele terenów Puszczy Białej opustoszało. Aby zaradzić wyludnieniom, właściciele tych ziem – biskupi płockcy sprowadzili tu osadników z Puszczy Zielonej. Byli nimi Kurpie. Przybywali w latach 1730-1790, przynosząc swoje tradycje: pieśni, tańce i charakterystyczne stroje. We wsiach położonych wśród lasów, odizolowanych od innych osad ten kurpiowski folklor szybko przybrał unikalny charakter. Kurpianki zasłynęły z tkactwa, haftu i śpiewu, mężczyźni z budownictwa, plecionkarstwa i snycerki.

Dziś to dziedzictwo stanowi ważny element kultury Mazowsza. W ostatnich latach szczególną rolę w jego odtwarzaniu i popularyzacji odegrała Biblioteka Publiczna w Broku, kierowana przez Ewę Młynarczuk. Tam narodziła się idea stworzenia Izby Pamięci „Przystanek Puszcza Biała”, a także organizacji festiwalu, który z czasem stał się jednym z najważniejszych wydarzeń folklorystycznych w regionie.

Kartki z kalendarza

• **Rok 2019. Zorganizowano pierwsze kurpiowskie warsztaty.** Impulsem było dofinansowanie z programu **EtnoPolska 2019** na realizację projektu *Nasze korzenie, nasza tradycja*. W ramach tego projektu odbyły się przedsięwzięcia artystyczne i edukacyjne, a kulminacją stał się pierwszy Nadbużański Festiwal Folkloru i Kultury, który zgromadził blisko 300 artystów ludowych. Oprócz koncertów zorganizowano kiermasze rękodzieła, pokazy kulinarne oraz warsztaty bibułkarstwa i szycia strojów kurpiowskich.

• **Lata 2020-2021. To kolejne twórcze inicjatywy**, m.in. cykl zajęć z haftu kurpiowskiego prowadzonych przez mistrzynię tradycji Halinę Witkowską (2020) czy projekt *Brokowskie Klimaty* (2021), który miał na celu stworzenie centrum sztuki ludowej i rozbudzenie lokalnego patriotyzmu. Pandemia COVID-19 utrudniała organizację dużych imprez, ale warsztaty i spotkania pozwoliły podtrzymać więź z tradycją.

• **Rok 2022. Odbył się pierwszy festiwal w ramach Dni Broku i Puszczy Białej.** Wydarzenie nabrało rozmachu. Do Broku zjechały zespoły z całego regionu Kurpi Białych i Zielonych (wystąpiło aż 20 grup), a także twórcy ludowi, rzemieślnicy i przedstawiciele muzeów. Ważnym elementem stały się pokazy ginących zawodów – kowalstwa, kaletnictwa, bursztyniarstwa czy wyplatania słomy – oraz warsztaty rękodzielnicze wycinanki, haftu i bibułkarstwa. Patronat nad festiwalem objął Narodowy Instytut Kultury i Dziedzictwa Wsi, co umożliwiło dalszy rozwój imprezy.

• **Rok 2023. To następna odsłona kurpiowskiego święta.** Podczas 43. Dni Broku i Puszczy Białej na scenie zaprezentowało się 10 zespołów kurpiowskich. Jury w składzie: Agnieszka Zielewicz, Janusz Pawlak i Ryszard Kaczyński oceniali zespoły śpiewacze i taneczne. Nagrody finansowe otrzymali wszyscy uczestnicy, a wieczorem odbyła się żywiółowa potańcówka z kapelami „Kurpianka z Kadzidla” i „Puszcza Biała” z Bosewa.

• **Rok 2024. Nadbużański Festiwal Kultury Kurpiowskiej stał się wydarzeniem cyklicznym**, wpisanym na stałe do kalendarza imprez gminy Brok. Debiutował lokalny zespół „Brok Folk”, powołany specjalnie na tę okazję. Obok niego na konkursowej scenie wystąpiło 13 zespołów z Mazowsza.

Występy oceniało jury złożone z wybitnych znawców kultury kurpiowskiej w składzie: Janusz Pawlak – koordynator Regionalnego Biura Narodowego Instytutu Kultury i Dziedzictwa Wsi, Danuta Deptuła – kierownik artystyczny i choreograf Zespołu Pieśni i Tańca „Oberek” oraz Witold Kuczyński – znawca kultury kurpiowskiej, śpiewak, tancerz i gawędziarz. Nagrody finansowe otrzymali wszyscy uczestnicy.

W ramach festiwalu odbyły się liczne warsztaty, m.in. tworzenia pajaków kurpiowskich, haftu oraz śpiewu tradycyjnego. Dużym zainteresowaniem cieszyły się także pokazy tańca ludowego, prowadzone w formie otwartych lekcji dla publiczności.

Na specjalnie przygotowanym parkiecie odbyła się kurpiowska potańcówka, prowadzona przez Trio Śpiewu Przyczyna oraz Kapelę z Bandyś.

• **Rok 2025. Nadbużański Festiwal Muzyki, Tańca i Śpiewu Kurpiowskiego uzyskał rangę ogólnopolską.** Do Broku przyjechało blisko 40 zespołów: grup śpiewaczych, tanecznych i kapel, które rywalizowały w pięciu kategoriach konkursowych. Nadbużańskie błonia zamieniły się w symboliczne centrum kultury kurpiowskiej. Publiczność podziwiała występy i uczest-

niczyła w warsztatach „W kręgu ginących zawodów” – od plecionkarstwa i haftu po rzeźbę w drewnie. Wieczorem odbyła się wspólna potańcówka, która zgromadziła setki uczestników. Organizatorem festiwalu był Narodowy Instytut Kultury i Dziedzictwa Wsi, współorganizatorami: Burmistrz Miasta i Gminy Brok, Biblioteka Publiczna w Broku, Samorząd Województwa Mazowieckiego oraz Starostwo Powiatowe w Ostrowi Mazowieckiej. Honorowy patronat objęli Marszałek Województwa Mazowieckiego Adam Struzik oraz Starosta Ostrowski Jerzy Bauer.

Wyniki konkursów festiwalowych edycji 2025

Zespoły śpiewacze – dorośli

1. miejsce – Kobiety Zespół Śpiewaczy z Nowogrodu
2. miejsce – Kurpiowski Zespół „Pod Borem” z Zawad – grupa męska
3. miejsce – „U nas na Kurpiach Białych” z Dąbrowy – grupa męska

Wyróżnienia:

- Zespół Pieśni i Tańca „BezWianka” z Ostrowi Mazowieckiej
- „U nas na Kurpiach Białych” z Dąbrowy – grupa żeńska
- „Rozoski Zespół Ludowy” z Rozóg
- Kurpiowski Zespół „Pod Borem” z Zawad – grupa żeńska

Śpiew dzieci do lat 15

1. miejsce – „Brewerja” z Rozóg (jedyne uczestnik, wykonanie na bardzo wysokim poziomie)

Grupy taneczne dzieci do lat 15

1. miejsce – Zespół Ludowy „Folk Music Brok” z Broku
2. miejsce – Zespół Tańca „Czerwin” z Czerwina

Zespoły taneczne – dorośli

1. miejsce – Kurpiowski Zespół „Pod Borem” z Zawad
2. miejsce – Zespół Pieśni i Tańca „Wyszków” z Leszczydół-Nowiny
3. miejsce ex aequo:
  - Zespół taneczny „U nas na Kurpiach Białych”
  - Zespół Pieśni i Tańca „Kurpie” z Ostrołęki

Wyróżnienia:

- Zespół Pieśni i Tańca „BezWianka” z Ostrowi Mazowieckiej
- Zespół Pieśni i Tańca „Kurpie” z Rozóg
- Zespół Tańca Ludowego „Lelisioki” z Lelisa

Kapela ludowa

1. miejsce – Kapela „Zagajnica” z Wachu
2. miejsce – Kapela „Na Dwa i Na Trzy” z Nowogrodu
3. miejsce – Kurpiowski Zespół „Pod Borem” z Zawad

Wyróżnienie: Orkiestra Kurpiowska z Lelisa

Izba Pamięci „Przystanek Kurpie Białe” – serce tradycji

Nierozerwalnie związana z festiwalem jest Izba Pamięci „Przystanek Puszcza Biała”, która działa przy Bibliotece Publicznej w Broku. Zgromadzono tu stroje, przedmioty codziennego użytku i instrumenty muzyczne Kurpiów. Organizowane są warsztaty rękodzielnicze, spotkania świąteczne i wystawy tematyczne. Izba pełni rolę centrum edukacyjnego, które nie tylko dokumentuje historię, ale pozwala ją przeżywać i przekazywać dalej.

Ryc. 1. Izba Pamięci „Przystanek Kurpie Białe”

Zapraszamy!

Historia Nadbużańskiego Festiwalu to opowieść o pasji i determinacji lokalnej społeczności. O tym, jak dzięki swoim mieszkańcom, władzom samorządowym i pomocy instytucji niewielkie wydarzenie zmieniło się w przedsięwzięcie o ogólnopolskim zasięgu. A Brok stał się miejscem spotkania kultur Kurpi Białych i Zielonych, w którym historia przeplata się z teraźniejszością tworząc unikalny, wielowymiarowy obraz. Ogólnopolski Nadbużański Festiwal Muzyki, Tańca i Śpiewu Kurpiowskiego to nie tylko konkurs, ale i wielkie święto tradycji. Dowód na to, że kurpiowszczyzna wciąż inspirowa i jednoczy ludzi wokół wspólnych wartości. *Zapraszamy do Broku w pierwszy weekend lipca.*

Ryc. 2. Kobiety Zespół Śpiewaczy z Nowogrodu

Ryc. 3. Dzieci Zespół Taneczny „Folk Music Brok” z Broku

Ryc. 4. Kurpiowski Zespół „Pod Borem” z Zawad

Ryc. 5. Dzieci z Zespołu Tańca „Czerwin” z Czerwina

Ryc. 6. Zespół Pieśni i Tańca „BezWianka” z Ostrowi Mazowieckiej

Ryc. 7. Zespół dziecięcy „Brewerja” z Rozóg